

Sevan Nişanyan: Erdoğan kazandığı her başarıyla felakete biraz daha yaklaşıyor

Posted on 17/12/2017

Türkiye halklarının Şirince ile tanıdığı dil bilimci - yazar Sevan Nişanyan'ın, davalar, mahkemeler derken tutuklandığını duyduk. Kapalı, yarı açık cezaevi halleri derken de; bir gün şöyle bir mesajı düştü sosyal medyaya: "Kuş uçtu, darısı geride kalan 80 milyonun başına". Her okuyanın kahkaha attığı bir firar mesajıydı bu. Hınzırcaydı. Okuyan hemen herkes "Helal olsun" dedi. Cezaevinden izinli çıktığı bir gün, atlayıp Yunan Adaları'na kaçmıştı. Kuşadası'nın hemen karşısındaki Samos Adası'ndan sanki biz geride kalanlara, ama en çok kendisini hapsedenlere nanik yapıyordu. Gider gitmez Yunan Hükümeti oturum verdi ve şimdi Facebook'ta herkes heyecanla onun Samos günlerini izliyor, blog'una yazdığı yeni yazılar aynı heyecanla takip ediliyor.

Müjgan Halis (Gazete Karınca): Samos'tan nasıl görünüyor Türkiye?

Sevan Nişanyan: Sisler içinde.

İzleyebildiğim kadarıyla, hem yazma telaşınız hem de turizm meşgaleleriniz sürüyor. Bir şirket kurduğunuzu okudum. Neler yapıyorsunuz orada?

Güzel bir köyde 100 küsur yıllık bir ev buldum, onun onarımına hazırlanıyorum. Çok sık misafirlerim geliyor; onları barındırmak için bir altyapı kurmak istiyorum. Zamanla belki burada birtakım akademik ya da yarı-akademik sohbet toplantıları düzenlemek mümkün olur. Türkiye'de herhangi bir kalifikasyonu olan herkes kapağı yurt dışına atma derdinde. Onların birkaçına dahi olsa güzel bir barınak ve bir sohbet ortamı sunabilsek kendimi mutlu sayacağım.

Hükümlüydünüz. Bir fırsatını bulup gittiniz. Sizden sonra, aralarında arkadaşlarınızın da olduğunu tahmin ettiğim epey kişi gözaltına alındı, tutuklandı. Birçok kişi sizin rotanızı takip etmek istediğini açıklıkla beyan ediyor, yani memleketten gitmeyi. Tarih bilginize güvenerek sormak istiyorum: Türkiyeliler, Avrupa banliyölerini dolduran sömürge ülkelerinin halklarına mı benzemeye başladı?

Şu aşamada daha çok Türklerin nitelikli kesimi göçüyor. O açıdan, sözünü ettiğiniz banliyö halkından farklı bir durum var şimdilik. Fakat Türkiye bugünkü rotasında devam eder ve bu rotanın kaçınılmaz akıbetiyle karşılaşırsa göçün çapı da niteliği de değişecektir. O zaman Suriyeli göçü, Afgan göçü çocuk oyuncu gibi kalacak diye korkuyor herkes.

Siz bir ülkede adaleti kişisel kaprislerin ve mahiyeti belirsiz çete savaşlarının oyuncu haline getirirseniz, konsensüs arayışını terk edip ülkeyi terör ve tehditle hizaya getirme sevdasına düşerseniz, her gün televizyonlardan topluma nefret saçarsanız, sonuçta o ülke yönetilemez hale gelir. İki kere iki dört gibi bir şey bu. Yönetilemeyen ülkelere ne olduğunu Irak'ta, Suriye'de, Libya'da, Sudan'da, Yemen'de, Afganistan'da gördük. Türkiye'de görmeyiz demek aşırı iyimserlik olur.

Siz Türkiye solundan önemli bir ayrımla, memleketteki esas meselenin Erdoğan iktidarı değil, TC'nin kanserleşmiş yapısı olduğunu söylüyorsunuz. Bu tezinizi nasıl ayrıntılandırıyorsunuz?

TC devleti öteden beri kamu yönetimini ilgilendiren her ciddi sorunu vahşetle, zorbalıkla, yalanla ve tehditle bastırmayı gelenek edinmiş bir devlettir. Devleti temsil eden bürokratik yapı bundan başka dil bilmez. Kürt meselesindeki performansını görüyorsunuz. Geçmişte mesela gayrimüslim unsurlara ya da sol muhalefete tepkisi de farklı değil.

O yapı büyüdükçe büyüdü, toplumda kendinden başka hiçbir şeyi yaşatmayacak bir güce ulaştı. Ekonomik ve kültürel açıdan ülkeyi boğdu. İdeolojik dokunulmazlık kazandı.

Cumhuriyetin kurucusu o yapının bir tür ikonu ya da kutsal simgesidir. O ikonu arkana aldığın zaman “devlet” adına her türlü puşluğu yapmakta, her türlü yalanı söylemekte mazursun.

2000’i izleyen yıllarda o yapı kısa bir an için sarsılır gibi oldu. Hepimiz ümitlendik. Sonra Erdoğan ve yoldaşlarını yuttu. Kendi bünyesi içinde eritti. Olay bundan ibaret.

Bir başka düşünceniz, yaşadığımız Türkiye’nin bu hale gelmesinin miladı olarak 2010 referandumunu görmeniz. Hatta ‘Erdoğan’ın ölüm uçuşu’ diyorsunuz. Ne değişti o referandumla?

Değişimi tetikleyen neydi emin değilim. Belki Erdoğan’ın müttefikleriyle arasının bozulmasıydı ya da kendi iktidarına ve kişisel geleceğine ilişkin duyduğu kaygıydı. Fakat 2010 Eylül’ünü izleyen aylarda Erdoğan’ın söyleminde radikal bir değişiklik gözlemlendi. Erdoğan’ın geleneksel Türk devlet üslubuna ve söylemine teslim oluş süreci o günlerde başladı. “Ölüm uçuşu” dedim çünkü attığı her adımla biraz daha yalnızlaşıyor, kazandığı her başarıyla felakete biraz daha yaklaşıyor.

Yeni Türkiye diyenler ile eski Türkiye aklının bu kadar çabucak yan yana gelmesinde, iktidarın ‘yenilik’ kastından samimiyeti artık daha çok sorgulanır oldu. Aslında pek de samimi olmadıkları yani. Siz ne dersiniz?

Belki baştan beri gerçek bir değişime niyeti yoktu diyorsunuz. Ya da belki donanımı yetersizdi. Ya da kadrosu beş para etmez kasaba politikacılarından ve üçkâğıtçı çakallardan ibaretti. Olabilir. Mümkündür. Belki de iyimserlik bize iyi geldiğinden inanmak istedik.

Öte yandan siyasetçinin ‘samimiyeti’ çok da önemli bir kriter değil bence. Siyasetçi, verili şartlarda en iyi oyun neyse onu oynayan veya oynamaya çalışan bir aktördür. 2002 ile 2010 arasında, Kürt meselesi, Kıbrıs meselesi, AB ilişkileri, yargı reformu, yerel yönetim reformu,

askeri hegemonyanın bertaraf edilmesi gibi bir dizi hayati konuda bir açılım iradesi ortaya kondu mu? Kondu. Bazı ciddi veya ciddimsi adımlar atıldı. Yeterli sonuç alınamadıysa da bir beklenti ve bunun sonucu olan bir toplumsal dinamik yaratıldı. Şimdi bunların hepsi çöpe atıldıysa, bundan, 'samimi değillerdi' ya da 'niyet yoktu' ya da 'takiye yaptılar' sonucuna atlamamanın bir faydası yok. Niyeti değil yapılanları tartışmak daha anlamlı. Kaldı ki, tersi çıkarım da mantıken pekala mümkün. Ben mesela İslamcı olsam, esas şimdiki durumun takiye olduğu kanısına da varabilirdim.

Şimdi manzara şu: Eskiden 'onurlu yalnızlık' diye tabir edilen şey, içeride ve dışarıda somut bir yalnızlık oldu. ABD, Avrupa Birliği ile ilişkiler çerçevesinde baktığımızda, nasıl okuyorsunuz Türkiye'nin hamlelerini? Artık bir Avrupa Birliği ülkesinde yaşadığınızı anımsayarak yanıtlarsanız sevinirim.

Diplomaside 'onurlu yalnızlık' diye bir şey bilmiyorum. Onurlu olan, saygı ve dostluk ile çevreneldir. Devletler masasında sözünü dinletebilmektir. Türkiye'nin şu anki hali bu açıdan içler acısı görünüyor. Blöf ve şantajla ve muhtemelen birtakım yasadışı işlerle saygınlık satın alabileceğini sanan bir külhanbeyi görüntüsü çiziyor Türkiye. Sanırım 1912 veya 1876'dan bu yana hiç bu kadar yalnızlaşmamış ve aşağılanmamıştı.

Yazılarınızı okuduğumda, esas mücadele edilmesi gerekenin Kemalizm olduğunu hatta sizin tabirinizle 'Kemalist hegemonya' olduğunu söylüyorsunuz. Ve siyasal İslam'ın buna bir tepki olarak doğup, büyüdüğünü savunuyorsunuz. Şimdi her şeyin tekçiliğe indirildiği bir iktidarda hâlâ aynı fikirde misiniz? Buna tek millet de dâhil, dikkatinizi çekerim.

Biraz daha nüanslı bir şey söylemiştim. Türkiye'de medeniyeti ve özgürlükleri savunan insanların, Kemal Atatürk simgesinden kurtulmadıkça etkili olamayacaklarını söylemiştim. 1994'te Yanlış Cumhuriyet'i yazarken bunu söyledim, 2008'de Taraf'ta yazarken bunu söyledim, hâlâ da bu görüşümü değiştirmek için bir sebep görmüyorum. 1930'ların bir diktatörü 21'inci yüzyılda çağdaşlığın ve özgürlüklerin bayrağı olamaz. Absürt bir

düşünceci. TC devletinin en zalim ve ahmak yüzüyle özdeşleşmiş bir simge, ülkenin bugün ihtiyacı olan taze nefesi sağlayamaz. Hatta o taze nefesin önünde büyük bir engeldir.

Siyasal İslam'ın kaynakları hakkında çeşitli şeyler söylenebilir. Ancak makul ve samimi olduğundan şüphe duymadığım pek çok genç insanın, devlet söylemine duydukları tepkiden ötürü o tarafa meylettiklerini bir olgu olarak biliyorum. O tarafta olan herkesin vahşi bir canavar olduğunu düşünmek hoşunuza gidiyorsa yapacak bir şey yok. Ama onları insan olarak görebiliyorsanız ve neden size o denli yanlış gelen bir çizgiye savrulduklarını merak ediyorsanız, belki önce kendi çizginizi sorgulamakla başlamanız faydalı olur.

Geçtiğimiz günlerde sorularımızı yanıtlayan Psikiyatr Cemal Dindar, insanların yıkım korkusu yaşadığından bahsetmişti, ölüm değil. Siz de Enver Paşa, Köprülüler, Üçüncü Napolyon örnekleriyle ülkelerini yıkan adamları hatırlatıyorsunuz. Durum onların fiillerine bu kadar benziyor mu sahiden?

Son derece. Hatta Saddam Hüseyin'i, Kaddafi'yi, Nasır'ı da burada zikretmek doğru olur. Mussolini'yi de unutmayalım.

Suriye savaşı, bütün bölge ülkeleri arasında en çok Türkiye'nin tabiri caizse alaka gösterdiği bir gelişmeydi. Şimdi ise eskiden ağız dolu küfürle anılan Rusya'ya dönüp dönüp bakıyoruz, adeta büyük ağabey gibi. Bu kadar kısa sürede dış politika hattının değişip durması, size neleri düşündürüyor?

İşin iç yüzünü tam bilemediğimiz sürece her düşündüğümüzü ihtiyat payıyla düşünmek gerekir. Türkiye; Amerikan ittifakından ve AB'den uzağa savrulunca, can havliyle Rusya'ya yaklaşma gayretine girdi. Bu politikanın akılcı temelleri var mıdır ve varsa nedir, tam anlamıyla bilmek henüz mümkün değil. Rusya, Batı ittifakının alternatifi olabilir mi? Yoksa tek hedefi, eski Çarlık politikası gibi, potansiyel düşman olarak gördüğü güney komşusunu yalıtıp zayıflatmak mıdır? Zaman gösterecek.

Malumunuz siz hapishanedeyken, birkaç seçim, bir referandum, çokça da katliam yaşadık. Şimdi önümüze 2019 diye bir takvim konuldu. Yeni bir 1923 ile mi karşı karşıyayız? Tabii o 1923'ün bir 1915'i olduğunu unutmadan soruyorum bu soruyu.

2019'da önemli bir değişiklik olacağını düşünmüyorum. Bu iktidar barışçıl yollardan gitmez. Kendi bünyesinde bir atılım yapabilecek takati kaldığına da inanmıyorum. Debelenmeye devam edecek, televizyonda her Allah'ın günü birilerine küfredecek, belki tam anlamıyla çıkmaza girdiğini hissederse Suriye'de veya başka bir yerde ufak bir savaş çıkarıp dikkatleri başka yere çekmeyi deneyecek.

Son sorum aslında başlarda sorduğum sorunun tekrarı olmasa da, çağrışımı olacak. Belki de bir sürü insanın kendi kendine sorduğu ve yanıtını bulamadığı bir sorunun yanıtını istiyorum sizden. Daha fazla hapis kalmamak için memleketi terk eden biri olarak, kalanlara ne diyorsunuz?

Akıl ve vicdandan nasibi olanlar için Türkiye dayanılmaz bir yer oldu. O tımarhaneden uzaklaştığım günden beri kendimi iyi hissediyorum. Türkiye haberleri izlemiyorum. Köşe yazarı da okumuyorum. Medeni ve güler yüzlü insanların arasında olmak bana iyi geliyor. Bazı toplumların mantıkla ve iyi niyetle de yürüyebileceğine olan inancım geri geldi. Başkasının deneyimi ne olur bilemem. Sonuçta yabancı bir yerde, diline hâkim olmadığın bir ülkede sıfırdan hayat kurmak kolay değil. Dünyanın hiçbir yerinde ekonomik koşullar çok parlak görünmüyor. 'Ben burada kalır, mücadelenin sertleşeceği günü beklerim' diyenlere de saygım sonsuz.

Kaynak: gazetekarınca.com

